

Različiti tipovi sadržaja i njihova vidljivost u institucionalnim repozitorijumima

Milica Ševkušić

Institut tehničkih nauka SANU

This work is licensed under the
[Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/)

Digitalni institucionalni repozitorijum

- Elektronska arhiva u formi baze podataka dostupne posredstvom interneta.
- Sadrži dokumente koji predstavljaju rezultat naučnog i edukativnog rada saradnika jedne naučne institucije i metapodatke koji te dokumente opisuju.
- Pravila pohranjivanja i mogućnost pristupa dokumentima određuje institucija koja je vlasnik repozitorijuma.
- O čuvanju pohranjenih dokumenata stara se institucija koja je vlasnik repozitorijuma.

Prednosti

- Platforme za digitalne repozitorijume obezbeđuju:
  - pozdano i efikasno skladištenje dokumenata i metapodataka;
  - njihovu diseminaciju, zato što počivaju na tehničkim standardima (XML, OAI-PMH, Dublin Core) koji obezbeđuju dobru vidljivost u internet pretraživačima;
  - slobodan i jednostavan pristup sadržajima.

Formati

- Najčešće PDF, TXT, HTML, HTM, AVI, MP3, MP4, JPG, JPEG, PNG...
- Obično se ne preporučuje deponovanje datoteka u DOC, PPT, XLS, EXE formatu (ali nije tehnički neizvodljivo i ima repozitorijuma u kojima se mogu naći i ovi tipovi datoteka).
- Mogu postojati ograničenja u pogledu veličine datoteka (u zavisnosti od tehničkih karakteristika i kapaciteta servera), što može uticati i na ograničenja u pogledu formata dokumenata.

Tipovi sadržaja/dokumenata

- objavljeni naučni radovi
  - finalne verzije (<http://www.itn.sanu.ac.rs/opus4/frontdoor/index/index/docId/529>)
  - post-print (<http://www.itn.sanu.ac.rs/opus4/frontdoor/index/index/docId/1027>)
  - pre-print (<http://hdl.handle.net/11245/1.376002>)
- neobjavljeni naučni radovi (<http://arxiv.org/abs/1602.04057>)
- radovi sa konferencija
  - zbornici apstrakata ili radova (<http://www.itn.sanu.ac.rs/opus4/frontdoor/index/index/docId/870>)
  - saopštenja sa konferencija (<http://www.itn.sanu.ac.rs/opus4/frontdoor/index/index/docId/760>)
  - apstrakti sa konferencija (<http://www.itn.sanu.ac.rs/opus4/frontdoor/index/index/docId/955>)
  - posteru (<http://www.itn.sanu.ac.rs/opus4/frontdoor/index/index/docId/844>)
- knjige (<http://hdl.handle.net/11245/1.410020>)

Tipovi sadržaja/dokumenata

- disertacije (https://phaidrabg.bg.ac.rs/detail_object/o:10531?tab=0#mda)
- studentski radovi (<https://dash.harvard.edu/handle/1/2788313/browse?type=dateaccessioned>)
- izveštaji (<http://hdl.handle.net/11245/1.442001>)
- patenti (<http://hdl.handle.net/11104/0249080>)
- primarni podaci (<http://hdl.handle.net/11245/1.348272>)
- prezentacije (<http://www.itn.sanu.ac.rs/opus4/frontdoor/index/index/docId/846>)
- slike (<https://halshs.archives-ouvertes.fr/medihal-00723090v1>)
- mape (<http://hdl.handle.net/11104/0257690>)
- video (<https://halshs.archives-ouvertes.fr/medihal-01259970v1>)
- audio materijali (<https://myrrh.library.moore.edu.au/handle/10248/39>)
- [edukativni materijali](#)
- softver (<http://hdl.handle.net/11104/0248316>)
- sajтови / online baze podataka i sl. (<http://hdl.handle.net/11245/1.407393>)
- ...

Pristup sadržajima: opcije

- Otvoreni pristup
(<http://www.itn.sanu.ac.rs/opus4/solrsearch/index/search/search/se archetype/collection/id/16200>)
- Dokumenta mogu da vide samo registrovani korisnici
(<http://www.itn.sanu.ac.rs/opus4/frontdoor/index/index/docId/1029>)
- Različite grupe dokumenata dostupne su različitim grupama korisnika
- Pristup dokumentima je moguć samo sa određenih IP adresa
- Pristup dokumentima nije moguć
(<https://opus4.kobv.de/opus4-Fromm/frontdoor/index/index/docId/1290>)

Korišćenje metapodataka

- Način korišćenja metapodataka određuje vlasnik repozitorijuma.
- Opcije:
  - potpuno slobodno preuzimanje i prerada meta podataka, kao i korišćenje u komercijalne svrhe; licenca CC0
  - slobodno preuzimanje i prerada metapodatka, kao i korišćenje u komercijalne svrhe uz navođenje izvora; licenca CC-BY;
  - korišćenje isključivo u nekomercijalne svrhe, uz navođenje izvora;
  - sva prava zadržana;
  - ...

Korišćenje dokumenata / sadržaja

- Način korišćenja dokumenata određuju autor materijala i/ili vlasnik repozitorijuma, ali tako da se ne krše autorska prava i odredbe ugovora sa izdavačima.
- Vlasnik repozitorijuma može da prepusti zbor licence autoru, a može i da ga ograniči.
- Često se koriste Creative Commons licence.

Edukativni materijali u institucionalnim repozitorijumima

- Repozitorijum edukativnih materijala o Akropolju: http://repository.acropolis-education.gr/acr_edu/
- Ansenusa: <https://ansenuza.unc.edu.ar/comunidades/discover>
- Acervo de Recursos Educacionais em Saúde – ARES: <https://ares.unasus.gov.br/acervo/>
- ARMIDA@UniMi: <http://armida.unimi.it/>
- RIT Digital Archive: <https://digitalarchive.rit.edu/xmlui/handle/1850/244>
- Banco Internacional de Objetos Educacionais: <http://objetoseducacionais2.mec.gov.br/> (nije institucionalni, pod pokroviteljstvom vlade)

U Srbiji...

- Mreža institucionalnih repozitorijuma nije razvijena.
- Ne postoji praksa deponovanja edukativnih materijala u repozitorijume.
- Savremene tehnologije se nedovoljno koriste za pripremanje edukativnih materijala.
- Postoje sajtovi i blogovi na kojima se mogu naći edukativni materijali, ali oni su najčešće rezultat lične inicijative pojedinaca.
- Sporadično se koriste SlideShare, Scribd i sl.
- Kada su takvi materijali u pitanju, često je teško utvrditi koliko su ažurni, relevantni, pouzdani,...

Zašto edukativne materijale treba deponovati u digitalne repozitorijume?

- Materijali koji se deponuju u repozitorijume opremljeni su **metapodacima**, zbog čega ih je lakše pronaći i identifikovati. Pored toga, metapodaci omogućavaju da se lako utvrdi ko je autor, koliki je obim materijala, kada je deponovan i koja institucija stoji iza njega.
- XML, OAI-PMH, Dublin Core standardi obezbeđuju dobru vidljivost u internet pretraživačima.
- Institucija koja je vlasnik repozitorijuma garantuje pozdanost metapodataka i čuvanje deponovanih materijala.
- Građa deponovana u repozitorijum lako se sistematizuje.
- Može se kontrolisati pristup materijalima (po potrebi se može ograničiti).